

Úvod do metodologie historického výzkumu

FAVBP a 100

Mgr. Šárka Gmíterková, Ph.D.

18. 11. 2021

Historický pramen

- Historický pramen = cokoli, z čeho lze získat poznatky o minulosti.
- Tradičně jsou za ně považovány texty a artefakty hmotné kultury, s inovacemi v historické vědě se představy o tom, co může být považováno za pramen, nadále rozšiřují (např. výpovědi pamětníků).
- V dějepisectví se tradičně odlišují prameny od (sekundární) odborné literatury, přičemž nadřazené jsou primární prameny nad sekundární literaturou >> pramen mohl o minulé realitě vypovídat přímo, zatímco sekundární prameny (historické knihy) zprostředkovaně, tj. až s pomocí historikovy kombinační práce.
- X Samotná archiválie, nabírá svůj význam až ve chvíli, kdy ji zasadíme do nějakého většího celku.

Badatelna

Badatelský řád

Ceník služeb

Digitální badatelna/archivní soubory on-line

Formuláře

Seznamy archivních pomůcek

Služby poskytované badatelnou

Vyhledávání a objednávání archiválií ke studiu

Z fondů a sbírek NA

21

22

Seznamy archivních pomůcek

— **Aktuální přehled archivních pomůcek k fondům a sbírkám** (PDF – 86 kB), které se předkládají ve studovně 1. oddělení na třídě Milady Horákové 5/133, v Praze 6

— **Aktuální přehled archivních pomůcek k fondům a sbírkám** (PDF – 213 kB), které se předkládají ve studovně v sídle archivu v Praze na Chodovci.

— **Seznam archivních pomůcek zaslaných jinými archivy** (PDF – 250 kB). Na vyžádání ve studovně v sídle archivu v Praze na Chodovci.

— **Soupis dokumentů týkajících se povyšování obcí na městečka a města z fondů Národního archivu v letech (1832) 1856–1918.** Archiválie uvedené v tomto soupisu dokumentů se půjčují (pouze prezenčně) ve studovně Národního archivu v Praze na Chodovci. Soupis pramenů vznikl ve snaze přehledně zpřístupnit materiál uložený v několika fondech Národního archivu. V první řadě se jedná o spisy uložené ve fondu dostupné z: <http://www.badatelna.eu/fond/1834>

1096	1184	Ministerstvo hutního průmyslu a rudných dolů 1951 - 1965 Dostupné z: http://www.badatelna.eu/fond/4826
1208	967	Ministerstvo chemického průmyslu, 1951 - 1968 Dostupné z: http://www.badatelna.eu/fond/2042
1450	861	Ministerstvo informací - dodatky 1945 - 1953 Dostupné z: http://www.badatelna.eu/fond/1919
787	861	Ministerstvo informací 1945 - 1953 Dostupné z: http://www.badatelna.eu/fond/1919
178	871	Ministerstvo kultu a vyučování Vídeň 1888 - 1918 Dostupné z: http://www.badatelna.eu/fond/4550
1574	871	Ministerstvo kultu a vyučování Vídeň, personální spisy vysokoškolských učitelů 1888 - 1918 Dostupné z: http://www.badatelna.eu/fond/4550
933	871	Ministerstvo kultu a vyučování Vídeň, presidium, 1888 - 1918 Dostupné z: http://www.badatelna.eu/fond/4550
1451/1-2	867	Ministerstvo kultury 1953 - 1956 Dostupné z: http://www.badatelna.eu/fond/1926
1203	761	Ministerstvo lesů a dřevařského průmyslu 1951 - 1960

Národní archiv - Ministerstvo informací

Základní informace

Informace o fondu

Inventář

Název archivu:	Národní archiv		
Číslo fondu/sbírky:	861		
Název fondu/sbírky:	Ministerstvo informací, Praha		
Značka fondu/sbírky:	MI		
Datace:	1945 - 1953		
Původce:	Organizace a vnitřní chod ministerstva, osvětová a kulturní politika státu, znárodnování polygrafického průmyslu a budování národních podniků, právní úpravy vydavatelské a publikační činnosti, tisk, film, rozhlas, divadla, hudební a taneční tělesa, osvětová činnost, svazy, spolky, kulturní a osvětové domy, společnosti, památková péče, kulturní styky se zahraničím		
Metráž (bm):	Nezpracováno	Zpracováno	Inventarizováno
	0.5	79	79
Jazyk:	čeština		
Místo vzniku:	Praha		
Tématické skupiny:	Ústavní orgány, ústřední úřady, jejich odborná zařízení, celostátní (federální po 1.1.1969)		

Mg. Šárka Gmíterková
Litevská 2570
272 01 Kladno

V Brně dne 2. 9. 2015

Věc: Žádost o přístup do nezpracovaných fondů písemných archiválií NFA

Vážená paní Dvořáková,

dovoluji si Vás tímto požádat o schválení přístupu do nezpracovaných fondů písemných archiválií NFA. Pro svou disertační práci s názvem *Od Kristiána k Zachovi: Oldřich Nový 1935 - 1969* bych ráda prostudovala některé materiály týkající se organizace kinematografického oboru na přelomu 40. a 50. let; zejména tedy fondy týkající se Filmové rady a dále složky dosud nezpracovaného fondu Ústředního ředitelství ČSF- zejména ty, které reflektují činnost tvůrčích kolektivů v letech 1949 až 1951.

Můj disertační projekt je v tuto chvíli nastavený jako analýza transformace hvězdného obrazu a osobnosti Oldřicha Nového z prvorepublikové a protektorátní hvězdy do poněkud skrytější hvězdné podoby. Jako takový si klade za cíl zejména hlubší porozumění problematice prvorepublikové herecké slávy, která se znárodněním kinematografie nevymizela, ale proměnila se v ne tak nápadné podoby; dále rozšířit převládající diskurz o herectví o interdisciplinární pohled, spojující kinematografii a divadlo s recepční a produkční stránkou filmové tvorby a konečně testovat platnost stávajících termínů metodologie výzkumu hvězdných systémů (star studies).

Předem Vám děkuji za Váš čas a spolupráci a přeji hezký den,
Šárka Gmíterková

Archivní fondy

➤ Zpracované

- K těmto fondům existují tzv. badatelské pomůcky – dokumenty představující původce fondu (instituci, organizaci, spolek, osobnost) a jednotlivé položky, které fond obsahuje; rozdělených do kartonů a opatřených inventárními čísly či signaturami

➤ Nezpracované

- Neexistují k nim badatelské pomůcky
- Některé instituce je zpřístupňují pouze prostřednictvím oficiální žádosti, zašité institucí, v jejímž rámci badatelský či publikační projekt vzniká (OPA NFA)
- Je zapotřebí mít ujasněnou představu o zkoumaném tématu a obrátit se na archiváře, aby z fondu dle svého uvážení vybral ty kartony a složky, které jsou pro daný badatelský projekt vhodné

---

⁴⁵¹ Když Jiří Knapík píše o vyšetřování ředitele Oldřicha Macháčka ve věci hospodaření ČSF v dubnu 1953, zmiňuje také vyrobení 50 kopií starších českých (mj. také s Lídou Baarovou) a zahraničních snímků pro vyšší účely v roce 1951. JUDr. Svetozar Vitek, vedoucí Macháčkovy kanceláře v době jeho působení u ČSF, vzpomíná, že ředitel dal všem členům politbyra promítací přístroje, stejně jako možnost bezplatného půjčování kopií z archivu. Výhradně sovětskou produkci žádal pouze Rudolf Slánský; naopak závadných snímků se k uspokojení zájmu stranických špiček zřejmě nedostávalo.

Knapík, Jiří (2006): *V zajetí moci, Kulturní politika, její systém a aktéři 1948–1956*. Praha: Libri, s. 242.

Strusková, Eva (2000): Knihu džunglí jsem nenapsal. Rozhovor se Svetozarem Vítkem. *Illuminace* 12, č. 4, s. 130.

⁴⁵² OPA NFA, f. ÚŘ ČSF (nezpracováno). R12/A1/3P/7K. Porada Ústředního ředitelství ČSF, 21. listopadu 1951. Návrh pro poradu ÚŘ ČSF ve věci Výběrové komise z 16. listopadu 1951, s. 1.

⁴⁵³ OPA NFA, f. Filmová rada. 2/2//16//2. Zápis z 23. schůze plena FR, 7. února 1952, s. 3.

⁴⁵⁴ OPA NFA, f. Filmová rada. 2/2//16//2. Zápis z 23. schůze plena FR, 7. února 1952, s. 1–3.

⁴⁵⁵ OPA NFA, f. Filmová rada. 2/3//5//4. Zápis z 9. porady FR, 28. ledna 1954, s. 3.

Archivní instituce

- **NFA** – v OPA najdeme všechny materiály potřebné pro výzkum domácí kinematografie od počátku cca do roku 1957
- **Barrandov studio archiv (BSA)** – tematické plány, filmová výroba, dramaturgické posudky k námětům od poloviny 50.let výše
- **Literární archiv Památníku národního písemnictví (LA PNP)** shromažďuje, zpracovává, ochraňuje a zpřístupňuje doklady k vývoji literatury a knižní kultury v českých zemích včetně dokladů vážících se k životu, dílu a odkazu významných osobností české literatury a knižní kultury od 18. století do současnosti.
- **Archiv Národního muzea (Archiv NM)** – přes 1000 fondů a sbírek, jak osobních, tak fondů institucí (pražská divadla do roku 1945, svatováclavská liga atd.)
- **Všedoborový archiv** – materiály dokumentující vývoj domácího odborového hnutí
- **Archiv ČRo** – spisový archiv + nahrávky
- **Archiv ČT**
- **Sít' okresních a krajských archivů**

Úkol č. 3: Archivní rešerše

- **Téma: Václav Binovec**
  - Napište tři nejdůležitější archivní fondy, které byste při výzkumu této osobnosti a jejího dopadu na domácí kinematografii využili; plus v jaké instituci se tyto fondy nachází
  - původci alespoň jednoho ze tří vámi vybraných fondů musí být instituce a nikoliv osobnost!
  - K seznamu fondů připojte zprávu o tom, jak jste při rešerši postupovali a jak jste se vámi vybraných fondů dopátrali.
  - Pro splnění úkolu stačí dodržet tyto dvě podmínky, tzn.názvy tří fondů a průběh “pátrání” po nich; nemusíte vypisovat konkrétní inventární čísla či signatury.
  - Cílem úkolu je ověřit, jak si zvládnete poradit s dohledáním relevantních archivních materiálů pro výzkum konkrétní osobnosti/fenoménu, nikoliv návštěva badatelny a samotné bádání v archivu.
- Do neděle 5. 12. 2021 (vč.) – vložit do odevzdávárny v ISu

Čtvrtek 25. 11. lekce odpadá

**Čtvrtek 2. 12. bude s největší
pravděpodobností vyučována synchronně na
MS Teams, v čase od 10:00 do 11:40 (dle
rozvrhu, bude upřesněno).**

- učí Mgr. et Mgr. Marie Barešová, Ph.D.
(orální sbírky NFA a zásady a praxe orálního
výzkumu)